

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

24 октомври 2018 година *

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Компетентност по граждански и търговски дела — Регламент (ЕО) № 44/2001 — Член 23 — Клауза за предоставяне на компетентност, включена в договор за разпространение — Иск за обезщетение, предявен от дистрибутора на основание нарушение на член 102 ДФЕС от страна на доставчика“

По дело C-595/17

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Cour de cassation (Касационен съд, Франция) с акт от 11 октомври 2017 г., постъпил в Съда на 16 октомври 2017 г., в рамките на производство по дело

Apple Sales International,

Apple Inc.,

Apple retail France EURL

срещу

МЈА, в качеството на ликвидатор на eBizcuss.com,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: М. Vilaras, председател на четвърти състав, изпълняващ функцията на председател на трети състав, J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan (докладчик) и D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: N. Wahl,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за Apple Sales International, Apple Inc. и Apple retail France EURL, от F. Molinié, J.-C. Jaïs и C. Savicchioli, адвокати,
- за МЈА, в качеството на ликвидатор на eBizcuss.com, от J.-M. Thouvenin и L. Vidal, адвокати,

* Език на производството: френски.

- за френското правителство, от E. Armoët, E. de Moustier и D. Colas, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от M. Wilderspin, G. Meeßen и M. Heller, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 5 юли 2018 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 23 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74 и поправка в ОВ L 10, 2014 г., стр. 32).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между дружествата Apple Sales International, Apple Inc. и Apple retail France EURL и дружеството МЈА, в качеството на ликвидатор на дружеството eBizcuss.com (наричано по-нататък „eBizcuss“), с предмет иск за обезщетение за вреди, предявен от последното поради нарушение на член 102 ДФЕС.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображения 2, 11 и 14 от Регламент № 44/2001 гласят
„(2) Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по настоящия регламент.
[...]
(11) Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато основанието на спора или автономията на страните изисква или предполага различен свързващ фактор. Местожителството на правния субект трябва да се определи автономно, така че общите правила да се направят по-прозрачни и да се избегнат конфликти на юрисдикции.
[...]
(14) Автономията на страните по договори, различни от застрахователен, потребителски или трудов, където се допуска само ограничена автономия при избора на компетентен съд, трябва да бъде съблюдавана при условията за изключителни основания за компетентност, които са установени в настоящия регламент“.

- 4 Член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001, който се намира в глава II, раздел 7 от същия, озаглавен „Пророгация на компетентност“, гласи:

„Ако страните, една или повече от които имат местожителство в държава членка, са се договорили, че съд или съдилищата на държава членка ще са компетентни за разрешаване на всякакви спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правно отношение, този съд или тези съдилища ще са компетентни. Тази компетентност е изключителна, освен ако страните са уговорили друго. Споразумението за предоставяне на компетентност се сключва:

- а) писмено или устно, потвърдено с писмени доказателства; или
- б) във форма, която е съобразена с практиките, които страните са установили помежду си; или
- в) в международната търговия, във форма, която е съобразена с обичая, който страните познават или е трябвало да познават и който в тази търговска дейност е широко известен на страните и редовно се съблюдава от страните по договори от вида, приложим в конкретната търговска дейност“.

Френското право

- 5 Към датата на настъпване на фактите по главното производство член 1382 от Code civil (Граждански кодекс) гласи:

„Всяко действие или бездействие на дадено лице, с което се причинява вреда на друго, поражда задължение за този, който виновно е причинил вредата, да я поправи“.

- 6 Член L 420-1 от Code de commerce (Търговски кодекс) предвижда:

„Забранени са, дори с прякото или непрякото посредничество на установено извън Франция дружество от групата, съгласувани действия, спогодби, изрични или мълчаливи картели или съглашения, когато имат за цел или могат да имат за резултат предотвратяването, ограничаването или нарушаването на конкуренцията на даден пазар, по-специално когато са насочени към:

- 1° ограничаване на достъпа до пазара или свободното упражняване на конкуренцията от други предприятия;
- 2° възпрепятстване на определянето на цените от свободния пазарен механизъм, като изкуствено се благоприятства тяхното увеличение или намаление;
- 3° ограничаване или контролиране на производството, пазарите, инвестициите или техническия прогрес;
- 4° осъществяване на подялба на пазари или на доставчици“.

- 7 Член L 420-2 от Code de commerce има следния текст:

„Забранена е, при условията, предвидени в член L 420-1, злоупотребата с господстващо положение в рамките на вътрешния пазар или на значителна част от него от предприятие или група предприятия. Тези злоупотреби може да включват по-специално отказ на продажба,

свързани продажби или дискриминационни условия на продажба, както и прекратяване на установени търговски отношения само поради отказ на партньора да приеме необосновани търговски условия.

Освен това е забранена, доколкото може да засегне функционирането или структурата на конкуренцията, злоупотребата от страна на предприятие или група предприятия със състоянието на икономическа зависимост, в което се намира по отношение на него предприятието клиент или доставчик. Тази злоупотреба може да се изразява по-специално в отказ на продажба, в свързани продажби, в дискриминационни практики, посочени в член L 442-6, точка I, или споразумения за продажба на всички продукти от дадена гама“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

- 8 На 10 октомври 2002 г. учреденото по ирландското право дружество Apple Sales International сключва с eBizcuss договор, с който последното е признато за оторизиран търговец на продуктите с марката Apple. В този договор, с който eBizcuss се ангажира да разпространява почти ексклузивно продуктите на съдоговорителя си, се съдържа клауза за предоставяне на компетентност в полза на ирландските съдилища.
- 9 В последната версия на договора за разпространение от 20 декември 2005 г. тази клауза, съставена на английски език, гласи следното:

„This Agreement and the corresponding relationship between the parties shall be governed by and construed in accordance with the laws of the Republic of Ireland and the parties shall submit to the jurisdiction of the courts of the Republic of Ireland. Apple [Sales International] reserves the right to institute proceedings against Reseller in the courts having jurisdiction in the place where Reseller has its seat or in any jurisdiction where a harm to Apple [Sales International] is occurring“.

- 10 Страните в главното производство имат разногласия относно точния превод на френски език на израза „and the corresponding relationship“, като го превеждат или с „et la relation correspondante“ [„и съответното отношение“] (превод на eBizcuss), или с „et les relations en découlant“ [„и произтичащите от него отношения“] (превод на Apple Sales International).
- 11 Въпреки тази разлика клаузата може да бъде преведена, както следва:

„Настоящият договор и съответното отношение (превод на eBizcuss)/и произтичащите от него отношения (превод на Apple Sales International) между страните се уреждат от и се тълкуват съгласно правото на Ирландия и страните приемат компетентността на съдилищата в Ирландия. Apple [Sales International] си запазва правото да образува съдебни производства срещу търговеца пред съдилищата, в чиято юрисдикция се намира седалището на последния, или в която и да е държава, в която Apple [Sales International] понася вреда“.

- 12 През април 2012 г. eBizcuss подава пред Tribunal de commerce de Paris (Търговски съд Париж, Франция) искова молба, с която иска дружеството Apple Sales International, американското дружество Apple Inc. и френското дружество Apple Retail France да бъдат осъдени да заплатят обезщетение за вреди поради действия на нелоялна конкуренция и злоупотреба с господстващо положение на основание член 1382 от Code civil, член L 420-2 от Code de commerce и член 102 ДФЕС.
- 13 С решение от 26 септември 2013 г. този съд уважава възражението за липса на компетентност, повдигнато от Apple Sales International, с мотива, че в договора между това дружество и eBizcuss е включена клауза за предоставяне на компетентност в полза на ирландските съдилища.

- 14 С решение от 8 април 2014 г. Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж, Франция) отхвърля подадената от eBizzuss жалба срещу това решение.
- 15 С решение от 7 октомври 2015 г. Cour de cassation (Касационен съд, Франция) касира това решение с мотива, че Cour d'appel de Paris (Апелативен съд Париж) е нарушил член 23 от Регламент № 44/2001 в тълкуването, което му е дадено от Съда в решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335), като е взел предвид съдържашата се в договора между eBizzuss и Apple Sales International клауза за предоставяне на компетентност, въпреки че тя не се отнася до споровете във връзка с отговорността за нарушение на правото на конкуренцията.
- 16 С решение от 25 октомври 2016 г., постановено след връщане на делото от Касационния съд, Cour d'appel de Versailles (Апелативен съд Версай, Франция) уважава направеното от eBizzuss оспорване и връща делото на Tribunal de commerce de Paris (Търговски съд Париж) за ново разглеждане.
- 17 Apple Sales International, Apple Inc. и Apple Retail France подават касационна жалба срещу това решение пред запитващата юрисдикция, в която поддържат по същество, че доколкото от договорното правоотношение произтича самостоятелен иск по смисъла на правото в областта на конкуренцията, клауза за избор на съд трябва да се вземе предвид дори ако тя не се отнася изрично до подобен иск и не е налице предварително установено от национален или европейски орган нарушение на правото на конкуренцията.
- 18 Запитващата юрисдикция посочва, че междуременно е узнала за решение на Supremo Tribunal de Justiça (Върховен съд, Португалия) от 16 февруари 2016 г., Interlog и Taboada/Apple. То също засяга Apple Sales International и подобна клауза за съдебна компетентност, която е формулирана общо. Supremo Tribunal de Justiça (Върховен съд, Португалия) е постановил, че тази клауза намира приложение по отношение на страните по спор, свързан със същото твърдение за злоупотреба с господстващо положение с оглед на правото на Съюза, и заключава, че португалските съдилища нямат компетентност.
- 19 При тези условия Cour de cassation (Касационен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
 - „1) Следва ли член 23 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че допуска националният съд, пред който дистрибуторът предявява иск за обезщетение за вреди срещу своя доставчик на основание член 102 ДФЕС, да приложи включена в договора между страните клауза за предоставяне на компетентност?
 - 2) При утвърдителен отговор на първия въпрос, следва ли член 23 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че допуска националният съд, пред който дистрибуторът предявява иск за обезщетение за вреди срещу своя доставчик на основание член 102 ДФЕС, да приложи съдържаша се в договора между страните клауза за предоставяне на компетентност дори когато посочената клауза не се отнася изрично до спорове във връзка с отговорността за нарушение на правото на конкуренцията?
 - 3) Следва ли член 23 от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че допуска националният съд, пред който дистрибуторът предявява иск за обезщетение за вреди срещу своя доставчик на основание член 102 ДФЕС, да не вземе предвид включена в договора между страните клауза за предоставяне на компетентност, когато национален или европейски орган не е установил нарушение на правото на конкуренцията?“

По преюдициалните въпроси

По първия и втория въпрос

- 20 С първия и втория си въпрос, които трябва да се разгледат заедно, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 23 от Регламент № 44/2001 следва да се тълкува в смисъл, че не се допуска прилагането по отношение на иск за обезщетение за вреди, предявен от дистрибутор срещу неговия доставчик на основание член 102 ДФЕС, на включена в договора между страните клауза за предоставяне на компетентност, която не се отнася изрично до спорове във връзка с отговорността за нарушение на правото на конкуренцията.
- 21 В това отношение следва да се припомни, че според постоянната практика на Съда тълкуването на клауза за предоставяне на компетентност, за да се определят споровете, попадащи в нейното приложно поле, е задача на националния съд, пред който тя е изтъкната (решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 67 и цитираната съдебна практика).
- 22 При това положение клаузата за предоставяне на компетентност може да засяга само спорове, които са възникнали или които могат да възникнат във връзка с определено правоотношение — нещо, което ограничава обхвата на клаузата за предоставяне на компетентност само до споровете, произтичащи от правоотношението, във връзка с което е уговорена тази клауза. Това изискване има за цел да не се допусне дадена страна да бъде изненадана от предоставянето на компетентност на определен съд за всички спорове, които биха възникнали в отношенията ѝ с нейния съдоговорител и които биха възникнали в отношения, различни от тези, във връзка с които е договорено предоставянето на компетентност (решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 68 и цитираната съдебна практика).
- 23 С оглед на тази цел Съдът е приел, че клаузата, която се отнася абстрактно до спорове при договорни правоотношения, не включва в обхвата си спор относно деликтната отговорност, която се твърди, че даден съдоговорител носи поради действията си, които представляват незаконен картел (решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 69).
- 24 Доколкото към момента, в който пострадалото предприятие се е съгласило с посочената клауза, то не е имало достатъчно основания да очаква подобен спор, защото незаконният картел, в който е участвал неговият съдоговорител, не му е бил известен в този момент, няма как да се смята, че в основата на този спор са договорни отношения (решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 70).
- 25 Предвид тези съображения Съдът е постановил, че член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001 позволява, когато е предявен иск за изплащане на обезщетение за вреди поради нарушение на член 101 ДФЕС и на член 53 от Споразумението за Европейското икономическо пространство от 2 май 1992 г. (ОВ L 1, 1994 г., стр. 3; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 53, стр. 4), да бъдат взети предвид съдържащите се в договори за доставка клаузи за предоставяне на компетентност, стига тези клаузи да се отнасят до спорове за отговорността за нарушение на правото на конкуренция (решение от 21 май 2015 г., CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335, т. 72).
- 26 В светлината на тази съдебна практика трябва да се разгледа дали това тълкуване на член 23, параграф 1 от Регламент № 44/2001 и мотивите в негова подкрепа са валидни и по отношение на клауза за предоставяне на компетентност, на която е направено позоваване по повод на спор относно деликтната отговорност, която се твърди, че даден съдоговорител носи поради нарушение на член 102 ДФЕС.

- 27 Такъв е случаят, когато твърдяното антиконкурентно поведение се представя като чуждо за договорното отношение, в рамките на което е сключена клаузата за предоставяне на компетентност.
- 28 Същевременно, макар антиконкурентното поведение, посочено в член 101 ДФЕС, а именно незаконен картел, по принцип да не е пряко свързано с договорното отношение между член на този картел и трето лице, върху което картелът упражнява последствията си, посоченото в член 102 ДФЕС антиконкурентно поведение, а именно злоупотребата с господстващо положение, може да се материализира в договорните връзки, които предприятие в господстващо положение изгражда посредством договорните условия.
- 29 Следователно трябва да се отбележи, че в рамките на иск на основание член 102 ДФЕС вземането предвид на клауза за предоставяне на компетентност, която се позовава на договор и на съответното отношение или на произтичащите от него отношения между страните, не може да се счита за изненадващо едната от страните по смисъла на съдебната практика, посочена в точка 22 от настоящото решение.
- 30 С оглед на гореизложеното на първия и втория въпрос следва да се отговори, член 23 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че прилагането по отношение на иск за обезщетение за вреди, предявен от дистрибутор срещу неговия доставчик на основание член 102 ДФЕС, на включена в договора между страните клауза за предоставяне на компетентност не е изключено само поради мотива, че тази клауза не се отнася изрично до споровете във връзка с отговорността за нарушение на правото на конкуренцията.

По третия въпрос

- 31 С третия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 23 от Регламент № 44/2001 следва да се тълкува в смисъл, че прилагането на клауза за предоставяне на компетентност в рамките на иск за обезщетение за вреди, предявен от дистрибутор срещу неговия доставчик на основание член 102 ДФЕС, зависи от предварителното установяване на нарушение на правото в областта на конкуренцията от национален или европейски орган.
- 32 На този въпрос трябва да се отговори отрицателно.
- 33 Всъщност, както отбелязва генералният адвокат в точка 83 от своето заключение, наличието или липсата на предварително установено от орган по конкуренцията нарушение на правилата за конкуренция е съображение, нямащо нищо общо със съображенията, които трябва да се вземат предвид, за да се направи извод за прилагането на клауза за предоставяне на компетентност към иск за обезщетение за вреди, за които се твърди, че са претърпени поради нарушение на правилата за конкуренция.
- 34 В контекста на член 23 от Регламент № 44/2001 разграничение в зависимост от наличието или липсата на предварително установяване от орган по конкуренцията на нарушение на правилата за конкуренция би се сблъскало и с целта за предвидимост, която ръководи тази разпоредба.
- 35 Впрочем според постоянната практика на Съда (вж. в този смисъл решение от 13 юли 2006 г., *Manfredi и др.*, C-295/04—C-298/04, EU:C:2006:461, т. 60 и цитираната съдебна практика), а както се споменава и в съображения 3, 12 и 13 от Директива 2014/104/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 ноември 2014 година относно някои правила за уреждане на иски за обезщетение за вреди по националното право за нарушения на разпоредбите на правото на държавите членки и на Европейския съюз в областта на конкуренцията (ОВ L 349,

2014 г., стр. 1), членове 101 и 102 ДФЕС пораждат преки последици в отношенията между частноправните субекти и създават за засегнатите лица права и задължения, за спазването на които националните юрисдикции трябва да следят. От това следва, че правото на всяко лице, което счита, че е увредено от нарушение на правилата на конкурентното право, да иска обезщетение за претърпяната вреда, е независимо от предварителното установяване на такова нарушение от орган по конкуренцията.

- 36 С оглед на гореизложеното на третия въпрос трябва да се отговори, че член 23 от Регламент № 44/2001 следва да се тълкува в смисъл, че прилагането на клауза за предоставяне на компетентност в рамките на иск за обезщетение за вреди, предявен от дистрибутор срещу неговия доставчик на основание член 102 ДФЕС, не зависи от предварителното установяване на нарушение на правото в областта на конкуренцията от национален или европейски орган.

По съдебните разноски

- 37 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) **Член 23 от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че прилагането по отношение на иск за обезщетение за вреди, предявен от дистрибутор срещу неговия доставчик на основание член 102 ДФЕС, на включена в договора между страните клауза за предоставяне на компетентност не е изключено само поради мотива, че тази клауза не се отнася изрично до споровете във връзка с отговорността за нарушение на правото в областта на конкуренцията.**
- 2) **Член 23 от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че прилагането на клауза за предоставяне на компетентност в рамките на иск за обезщетение за вреди, предявен от дистрибутор срещу неговия доставчик на основание член 102 ДФЕС, не зависи от предварителното установяване на нарушение на правото в областта на конкуренцията от национален или европейски орган.**

Подписи